

Hoạt động tập nặn cơ bản đối với sự phát triển của trẻ mầm non

Nguyễn Việt Trung*

*ThS. Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương - Nha Trang

Received: 12/11/2024; Accepted: 18/11/2024; Published: 26/11/2024

Abstract: Basic play dough for preschool and kindergarten children often focuses on developing fine motor skills (the ability to use the small muscles in the hands and fingers) and creativity. These activities are designed to be simple, safe, and age-appropriate, introducing children to using their hands to create shapes and encouraging imagination.

Keywords: Shaping activities, basic molding, develop creativity, practice dexterity.

1. Đặt vấn đề

Trong các hoạt động tạo hình dành cho trẻ nhà trẻ và mẫu giáo, trẻ sẽ được tiếp cận và làm quen với rất nhiều kỹ năng (KN) về vẽ, xé dán, nặn, làm đồ dùng đồ chơi. Cũng chính nhờ những hoạt động như hoạt động tạo hình vừa nêu trên mà trẻ thêm tự tin hơn, hứng thú hơn trong việc khám phá thế giới ở xung quanh mình.

Một trong những hoạt động tạo hình tạo được nhiều hứng thú cho trẻ là hoạt động tập nặn. Đối với trẻ nhỏ, việc được tham gia vào hoạt động tập nặn là điều vô cùng thích thú, nhưng đối với giáo viên (GV) dạy trẻ tập nặn thì việc hướng dẫn trẻ tiếp cận và làm quen với những KN nặn lại trở thành thách thức không nhỏ trong việc đứng lớp dạy trẻ hàng ngày.

Xuất phát từ thực tế trên, bài viết đưa ra những nội dung liên quan đến nặn cơ bản dành cho trẻ nhà trẻ mẫu giáo, với mong muốn làm sáng rõ hơn về những vấn đề mà các GV khi hướng dẫn trẻ tiếp cận và làm quen với những KN nặn cơ bản cần quan tâm và đầu tư.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm về nặn cơ bản

Nặn cơ bản là một phương pháp tạo hình từ các chất liệu mềm, như đất sét, đất nặn hoặc bột giấy, bằng cách sử dụng tay hoặc các công cụ hỗ trợ để tạo ra các hình dạng và vật thể. Phương pháp này bao gồm việc nắn, uốn, và kết hợp các phần lại với nhau để hình thành sản phẩm cuối cùng. Nặn cơ bản thường là một phần của nghệ thuật điêu khắc và thủ công mỹ nghệ, được sử dụng để rèn luyện khả năng sáng tạo và khéo léo của người thực hiện.

Nặn cơ bản thường tập trung vào việc tạo ra những hình dạng đơn giản, sau đó dần phát triển (PT) thành các tác phẩm phức tạp hơn khi người học nâng

cao KN.

Nặn cơ bản dành cho trẻ ở độ tuổi nhà trẻ và mẫu giáo thường tập trung vào việc phát triển kỹ năng (PTKN) vận động tinh (khả năng sử dụng các cơ nhỏ ở tay và ngón tay) và khả năng sáng tạo của trẻ. Các hoạt động này được thiết kế đơn giản, an toàn và phù hợp với độ tuổi của trẻ, giúp trẻ làm quen với việc sử dụng tay để tạo hình và khuyến khích sự tưởng tượng.

*Đặc điểm của nặn cơ bản cho trẻ nhà trẻ, mẫu giáo

- Hình dạng đơn giản: Các bài tập nặn cơ bản thường xoay quanh những hình dạng dễ nhận biết.

- Khuyến khích sáng tạo: Trẻ được khuyến khích sáng tạo theo ý thích của mình, như nặn các hình ảnh từ tưởng tượng, điều này giúp PT khả năng tư duy, khả năng phối hợp tay-mắt và trí tưởng tượng.

- PTKN vận động tinh: Việc nặn giúp trẻ rèn luyện các KN vận động tinh thông qua việc bóp, ép, cuộn, nắn và nhào đất nặn. Các động tác này giúp cải thiện sức mạnh của bàn tay và ngón tay, hỗ trợ trẻ sau này khi học viết hoặc thực hiện các hoạt động đòi hỏi sự chính xác.

2.2. Vai trò của nặn cơ bản đối với sự PT của trẻ

2.2.1. Phát triển kỹ năng vận động tinh

- Tăng cường sự khéo léo của tay và ngón tay: Quá trình nặn yêu cầu trẻ sử dụng lực từ các ngón tay để nhào, cuộn, bóp đất nặn. Điều này giúp PT cơ tay và cải thiện sự linh hoạt của ngón tay, hỗ trợ rất nhiều cho việc cầm bút, vẽ, viết sau này.

- Phối hợp tay-mắt: Khi nặn, trẻ phải phối hợp mắt và tay một cách nhịp nhàng để tạo ra các hình dạng theo ý muốn. Đây là một KN quan trọng giúp trẻ cải thiện sự tập trung và khả năng điều khiển các hoạt động chính xác hơn.

2.2.2. Phát triển tư duy sáng tạo

- Khuyến khích trí tưởng tượng: Khi được tự do sáng tạo, trẻ có thể thỏa sức tưởng tượng và thể hiện ý tưởng của mình qua việc nặn các hình khối, con vật, hoặc các đồ vật trong cuộc sống. Đây là cách giúp trẻ phát huy trí tưởng tượng phong phú, đồng thời học cách biểu đạt ý tưởng một cách trực quan.

- Tạo ra những giải pháp sáng tạo: Khi trẻ gặp phải thách thức trong quá trình nặn (chẳng hạn như tạo hình một con vật phức tạp), trẻ học cách tìm ra các giải pháp sáng tạo để hoàn thành nhiệm vụ. Điều này giúp PT khả năng tư duy linh hoạt và giải quyết vấn đề.

2.2.3. Phát triển khả năng tập trung và kiên nhẫn

- Tăng cường khả năng tập trung: Việc nặn đòi hỏi trẻ phải tập trung trong quá trình làm ra từng chi tiết nhỏ, từ đó giúp trẻ cải thiện khả năng chú ý và sự kiên trì trong việc hoàn thành công việc.

- Giáo dục tinh thần kiên nhẫn: Khi trẻ thực hiện một sản phẩm nặn, trẻ phải học cách kiên nhẫn làm từng bước một và sửa chữa khi gặp lỗi. Điều này giúp trẻ hiểu rằng thành công cần thời gian và nỗ lực.

2.2.4. Phát triển khả năng tư duy không gian

- Hiểu về hình học và không gian: Khi nặn các hình dạng như hình tròn, hình vuông, hình tam giác, hoặc các khối lập thể, trẻ bắt đầu PT khả năng tư duy không gian và hiểu về các khái niệm hình học cơ bản. Điều này có ích cho việc học toán sau này.

- Khả năng tạo hình 3D: Việc nặn giúp trẻ hiểu cách các phần tử kết hợp với nhau trong không gian 3D để tạo ra một hình thể cụ thể. Đây là nền tảng quan trọng cho việc PT tư duy kiến trúc và nghệ thuật trong tương lai.

2.2.5. Phát triển kỹ năng xã hội

- Tăng cường khả năng làm việc nhóm: Trong các hoạt động nặn theo nhóm, trẻ sẽ học cách giao tiếp, chia sẻ dụng cụ, ý tưởng và làm việc cùng nhau để hoàn thành một tác phẩm chung. Điều này giúp trẻ PTKN làm việc nhóm, giao tiếp và hợp tác với bạn bè.

- Giúp trẻ tự tin hơn: Khi hoàn thành một sản phẩm nặn, trẻ cảm thấy tự hào về thành quả của mình, từ đó xây dựng lòng tự tin. Sự công nhận từ GV và bạn bè cũng góp phần tạo nên động lực cho trẻ trong các hoạt động học tập khác.

2.2.6. Giải tỏa căng thẳng và thúc đẩy cảm xúc tích cực

- Giúp trẻ giải tỏa căng thẳng: Quá trình nặn đất giúp trẻ thư giãn, giảm căng thẳng và loại bỏ các cảm xúc tiêu cực. Đối với trẻ nhỏ, nặn còn có thể là một cách để thể hiện cảm xúc một cách an toàn và lành

manh, khi trẻ chưa thể diễn đạt cảm xúc bằng lời.

- Thúc đẩy niềm vui và sự hứng thú: Các hoạt động nặn thường rất thú vị với trẻ, bởi chúng có thể chơi với màu sắc, hình dạng và kết cấu. Điều này giúp trẻ luôn giữ được niềm vui và động lực học tập.

2.2.7. Phát triển khả năng ngôn ngữ

- Học từ mới và cách miêu tả: Khi trẻ tham gia vào các hoạt động nặn, GV thường mô tả quá trình và yêu cầu trẻ nói về những gì chúng đang làm. Điều này giúp trẻ mở rộng vốn từ vựng và PTKN ngôn ngữ, đặc biệt là KN miêu tả.

- Kể chuyện qua hình ảnh: Việc nặn cũng giúp trẻ kể chuyện thông qua các sản phẩm của mình. Chẳng hạn, trẻ có thể nặn một con mèo và sau đó tự sáng tạo ra câu chuyện về con mèo đó. Điều này hỗ trợ khả năng tư duy ngôn ngữ và PT trí tưởng tượng.

2.2.8. Phát triển nhận thức về màu sắc và mỹ thuật

- Hiểu về màu sắc: Khi làm việc với đất nặn nhiều màu sắc, trẻ sẽ học cách phân biệt và kết hợp các màu sắc với nhau. Điều này giúp trẻ PT khả năng nhận thức màu sắc và KN thẩm mỹ.

- Học các nguyên tắc mỹ thuật cơ bản: Thông qua việc nặn các hình khối, trẻ học về nguyên tắc cân bằng, đối xứng và tỉ lệ, các yếu tố cơ bản trong mỹ thuật. Điều này có thể hỗ trợ cho việc học các môn nghệ thuật sau này.

2.2.9. Giáo dục về kiên trì và sự hoàn thiện

- Học cách sửa lỗi và hoàn thiện: Khi sản phẩm nặn không như ý muốn, trẻ phải học cách sửa chữa, điều chỉnh và thử lại. Điều này giáo dục trẻ sự kiên trì và ý thức hoàn thiện công việc của mình.

- Khuyến khích sự tự điều chỉnh: Khi trẻ thấy sản phẩm của mình chưa đạt yêu cầu, trẻ học cách tự điều chỉnh mà không bị phụ thuộc vào sự giúp đỡ của người lớn. Điều này PT tính tự lập và khả năng tự giải quyết vấn đề.

2.2.10. Tạo nền tảng cho các môn học sau này

- Hỗ trợ học toán và khoa học: KN nặn giúp trẻ nhận thức về các khái niệm hình học, đo lường và cấu trúc, điều này hỗ trợ tốt cho môn Toán học và các môn khoa học. Trẻ sẽ PT tư duy trừu tượng và khả năng suy luận logic từ những hoạt động sáng tạo như nặn.

- Khơi dậy niềm đam mê nghệ thuật: Qua việc nặn, trẻ sẽ khám phá niềm đam mê nghệ thuật và thủ công, có thể thúc đẩy trẻ PT thêm các KN trong hội họa, điêu khắc hoặc các lĩnh vực nghệ thuật khác trong tương lai.

Tóm lại, học nặn cơ bản không chỉ giúp trẻ PTKN nghệ thuật mà còn mang lại nhiều lợi ích trong việc PT tư duy, KN xã hội, ngôn ngữ và cả các KN cảm

xúc. Đây là một hoạt động giáo dục toàn diện giúp trẻ chuẩn bị tốt cho các giai đoạn học tập và PT sau này.

2.3. Các biện pháp nâng cao KN nặn cơ bản cho trẻ

2.3.1. Cung cấp các loại đất nặn đa dạng

- Chất liệu khác nhau: Cung cấp nhiều loại đất nặn với độ mềm, màu sắc và kết cấu khác nhau để trẻ trải nghiệm cảm giác khác biệt. Ví dụ: đất sét mềm, bột nặn mềm, hoặc đất nặn có hạt nhỏ để tăng cường cảm giác xúc giác.

- Màu sắc đa dạng: Cho trẻ sử dụng đất nặn nhiều màu sắc khác nhau để tạo ra các sản phẩm sống động, đồng thời giúp trẻ học phân biệt màu sắc.

2.3.2. Hướng dẫn các kỹ thuật nặn đơn giản

- Bóp, cuộn, dẹt: Dạy trẻ các động tác cơ bản như bóp, cuộn tròn, cán dẹt để trẻ quen với cách tạo ra hình dạng khác nhau.

- Nặn theo từng phần: Hướng dẫn trẻ cách nặn từng phần nhỏ và kết hợp lại để tạo ra một sản phẩm hoàn chỉnh. Ví dụ: nặn đầu, thân, và chân của một con vật, sau đó ghép chúng lại.

2.3.3. Tạo chủ đề nặn để PT tư duy sáng tạo

- Đưa ra những chủ đề nặn thú vị như: “nặn đồ ăn yêu thích”, “nặn con vật trong sở thú”, “nặn cảnh biển” để trẻ tưởng tượng và sáng tạo.

- Chủ đề nặn theo câu chuyện cũng rất hiệu quả, ví dụ: “Nặn các nhân vật trong câu chuyện Cô bé quàng khăn đỏ” giúp trẻ vừa học cách kể chuyện vừa PTKN.

2.3.4. Khuyến khích trẻ sử dụng dụng cụ hỗ trợ

- Cung cấp dụng cụ nặn đơn giản: Dụng cụ như con lăn, dao nhựa, khuôn cắt hình tròn, hình vuông để trẻ học cách tạo hình với công cụ.

- Khám phá kết cấu: Cho trẻ thử tạo các kết cấu khác nhau bằng cách ấn các đồ vật có bề mặt đặc biệt vào đất nặn (ví dụ: dùng nắp chai để in dấu tròn, dùng vỏ sò để tạo họa tiết).

2.3.5. Thực hiện các bài tập từ dễ đến khó

- Bắt đầu từ hình dạng đơn giản: Dạy trẻ tạo các hình dạng cơ bản như quả bóng, con sâu (cuộn đất thành các khối tròn hoặc hình trụ), sau đó dần dần chuyển sang các hình phức tạp hơn.

- Tăng dần độ khó: Khi trẻ đã nắm vững kỹ thuật nặn cơ bản, có thể thử thách trẻ bằng những bài tập yêu cầu nhiều chi tiết hơn, như nặn các con vật có nhiều phần (tai, chân, đuôi).

2.3.6. Phối hợp với hoạt động khác

- Vẽ và nặn: Kết hợp giữa vẽ và nặn để trẻ tạo hình 3D cho những gì trẻ đã vẽ. Ví dụ: sau khi vẽ một con mèo, trẻ sẽ nặn một con mèo 3D từ hình vẽ đó.

- Kể chuyện qua nặn: Khuyến khích trẻ tạo các câu chuyện bằng cách nặn các nhân vật và bối cảnh. Điều này giúp trẻ PT tư duy ngôn ngữ và khả năng sáng tạo.

2.3.7. Khuyến khích tinh thần khám phá

- Không ép buộc: Để trẻ tự do sáng tạo và không ép buộc phải làm theo khuôn mẫu quá chặt chẽ. Điều này giúp trẻ tự tin và vui vẻ trong quá trình học tập.

- Khuyến khích thử nghiệm: Động viên trẻ thử những cách nặn mới, chẳng hạn như kết hợp nhiều hình dạng khác nhau để tạo ra một vật thể mới, hoặc thử nặn các vật có kích thước lớn hơn hoặc nhỏ hơn bình thường.

2.3.8. Tổ chức các buổi nặn theo nhóm

- Học hỏi từ bạn bè: Trẻ sẽ học cách làm việc nhóm, trao đổi ý tưởng và học hỏi từ các bạn. Điều này không chỉ PTKN nặn mà còn giúp trẻ cải thiện KN xã hội.

- Thi đua nhẹ nhàng: Tổ chức các cuộc thi nặn nhẹ nhàng, khuyến khích trẻ sáng tạo theo chủ đề nhất định. Ví dụ: “Ai nặn được con vật đẹp nhất?” hoặc “Nặn bữa ăn sáng yêu thích”.

2.3.9. Đánh giá và khen ngợi đúng lúc

- Khen ngợi quá trình: Luôn khen ngợi sự nỗ lực của trẻ thay vì chỉ đánh giá sản phẩm cuối cùng. Điều này giúp trẻ cảm thấy tự tin và sẵn sàng thử nghiệm nhiều hơn.

- Lưu giữ sản phẩm: Trưng bày các sản phẩm nặn của trẻ tại lớp học hoặc ở nhà, giúp trẻ cảm thấy tự hào về tác phẩm của mình.

3. Kết luận

Việc nặn giúp trẻ rèn luyện các KN vận động tinh thông qua các KN nặn. Các thao tác bằng tay này sẽ giúp trẻ cải thiện sức mạnh của bàn tay và ngón tay, hỗ trợ trẻ sau này khi học viết hoặc thực hiện các hoạt động đòi hỏi sự chính xác. Học nặn không chỉ giúp trẻ PTKN nghệ thuật mà còn mang lại nhiều lợi ích trong việc PT tư duy, KN xã hội, ngôn ngữ và cả các KN cảm xúc. Để có thể dạy trẻ nhà trẻ và mẫu giáo nặn cơ bản có hiệu quả, GV mầm non cần rèn luyện thường xuyên và không ngừng để PTKN và phương pháp phù hợp với từng độ tuổi của trẻ.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Phạm Thị Chinh, Trần Tiểu Lâm, *Giáo trình Mỹ thuật*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [2]. Trương Thị Việt Liên (chủ biên), *Tạo hình từ đất nặn*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3]. Nguyễn Thị Như Mai (1992), “*Trẻ em và sự PT trí tuệ*”, Tạp chí Nghiên cứu giáo dục.
- [4]. J.Piaget (1996), *Tuyển tập tâm lý học J.Piaget*, NXB Giáo dục Việt Nam.